

İnsanoğlu yüzyıllardan beri yaptığı hatanın bedelini bugünlerde ödemeye başlamıştır. Hava gittikçe daha çok ısınıyor, buzullar eriyor, deniz suyu seviyesi yükseliyor, adalar su altında kalıyor, yağmurlar atıyor, fırtınalar ve kasırgalar daha ölümcül hale geliyor. Ama, bütün bunlara rağmen, kuraklık çok daha fazla yeri esir alıyor. Kısacası, dünyanın iklimi gözle görülür biçimde değişiyor. 1998'den beri son 1400 yılın en sıcak dönemlerini yaşıyoruz. İki yıl önce, Avrupa'daki sıcak hava dalgası yüzünden 40 bine yakın insan hayatını kaybetmiştir.

Küresel iklim değişikliği o kadar ciddi boyutlara ulaştı ki, dünyanın gelişmiş ülkeleri bunun için daha şimdiden önlem almaya başladılar.

Aslında iklim değişikliğine temelde, insanoğlunun kullandığı yakıtlar; bunun sonucunda ortaya çıkan karbondioksit ve diğer gazlar yol açıyor.

Dünyamızın bir gün iyice ısınıp çölleşebileceği tehlikesi artık pek çok bilim adamı tarafından dile getirilmektedir. Uzmanlara göre iklim değişimini hızlandıran en önemli gelişmeysen sanayi devrimidir. 19. Yüzyılın sonuna kadar doğa olayları sonucu çeşitli iklim değişimleri yaşayan dünya, fabrika bacalarının birbiri ardına tütmeyle başlamasıyla birlikte, eskisinden çok daha fazla ve çok daha hızlı ısınmaya başlamıştır.

Sanayi devrimi 1800'lerde başladıktan sonra sera gazları dediğimiz gazların belli başlılarından karbondioksit, metan gibi diğer gazların artışına neden olmuştur. Yapılan araştırmalar geçtiğimiz yüzyılda dünyanın ortalama 0.6 derece ısındığını kanıtlamıştır. Isınmaya neden olan zararlı gazların üretimi bu hızla giderse, yaşadığımız yüzyıl biterken bu sıcaklıklar ortalama 2 derece daha artacaktır. Aslında küçük gibi görünen bu sayılar, gerçekte dünya için büyük bir tehdit oluşturmaktadır

İki derecelik sıcaklık artışının bizim için getirdiği en büyük tehlikelerden bir tanesi yağışın tipinde değişiklik olmasıdır. Yani kar yağışı daha çok yağmura dönecektir. Bu da bizim için çok büyük bir sıkıntı demektir.

Dağlardaki karların ve buzulların erimesi, aynı zamanda deniz suyu seviyesinin de yükselmesine yol açmaktadır. Araştırmalar, geçtiğimiz yüzyılda deniz seviyelerinin 10-15 santimetre arasında yükseldiğini ve önümüzdeki yüzyılda da bunun 89 santimetreye kadar çıkabileceğini göstermektedir. Bu boyutta bir yükselme, ada ülkeleri ve kıyı şehirleri için ölümcül sonuçlar doğuracaktır. Deniz seviyesindeki 10 santimlik yükselme, aslında 10 metrelik bir kıyı şeridinin yok olması anlamına gelmektedir. "Burun etkisi" denilen bu olay, deniz kenarında yaşayan toplam 100 milyon insanın yaşamını tehdit etmektedir. Bu gidişle, birçok yerleşim bölgesinde su baskınları yaşanacak, kıyılardaki şehirler yok olacaktır. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Hollanda,

Bangladeş, Hindistan ve hatta Türkiye'nin de içinde bulunduğu pek çok ülke hızla yaklaşan bu tehlikeye karşı önlem almak zorundadır.

Denizlerdeki su seviyesinin yükselmesi Türkiye'nin kıyılarında da büyük sıkıntılar yaratacaktır. Eğer, deniz su seviyesi dikkate alınmadan kıyıları kullanmaya, kıyılara yol yapmaya devam edilirse bu 30- 50 yıl içinde büyük sıkıntılar yaratacaktır. Çünkü bütün dünya ülkeleri kıyılardaki kıyı arazi kullanımını tahmin edilen kıyı suyu yükselmesine göre düzenlemektedirler. İngiltere'nin en son aldığı karar, kıyılardan geri çekilmek olmuştur.

Kuzey buz denizi'ndeki buz tabakası küresel ısınma yüzünden son 10 yılda üçte bir oranında küçülmüştür. Bu hızda bir erime, 800 bin yıldır buzlarla kaplı kuzey kutbu'nun insan eliyle 80 yıl içinde yok olmasına neden olacaktır. Bu dev buzullar aynı zamanda güneş ışınlarını da yansıtmaktadır. Bunların yok olmasıyla okyanuslar daha çok güneş ışını emecek ve böylece denizler daha çok ısınacaktır. İşte, bu ısınmaysa her yıl belli dönemlerde yaşanan tayfunların daha da şiddetlenmesine yol açmaktadır. Hadley Merkezi Yöneticisi Dr. Vicky Pope, tayfunlarla küresel ısınma arasında doğrudan bir bağ olduğunu savunmaktadır. Dr. Vicky Pope, son 30 yılda Atlantik okyanusu'nda meydana gelen tayfunların yoğunluğu ve şiddeti sürekli arttığını belirtmektedir. Dr. Pope, aynı zaman dilimi içinde deniz suyu ısısı da yükseldiğini, bir tayfunun oluşması için belli bir sıcaklık farkının oluşması gerektiğini, Okyanus üzerindeki soğuk havayla, sudaki sıcaklık arasında ne kadar büyük fark olursa, o tayfunun içinde barındırdığı enerji miktarının, yani tayfunun şiddetinin de o kadar büyük olduğunu ifade etmektedir. O yüzden, ısı arttıkça daha güçlü ve daha yıkıcı tayfunlar beklemektedir.

Küresel ısınma, bazı toprakları sular altında bırakırken diğer bazı yerleri de müthiş bir kuraklığa mahkum etmektedir. Sonuçta her iki durum da insanlar yaşadıkları toprakları; evlerini terketmek zorunda kalacaklardır. Durum böyle olunca da dünya, yeni bir kavramla tanışmaktadır: "iklim mültecileri".

Almanya'da bulunan Wuppertal Enstitüsünde kalkınma ve iklim politikaları üzerine çalışan Wolfgang Sachs, iklim mültecilerinin sadece yeni bir kavram değil, aynı zamanda 21.yüzyılın da yeni sorunu olduğuna dikkat çekmektedir.

Dr. Wolfgang Sachs, görüşlerini şöyle özetlemektedir:

"Bu belki de en önemli sorunlardan biri. Küresel ısınmanın bir başka önemli etkisi de iklim mültecileri olacak.yükselen su seviyeleri, fırtınalar, tayfunlar, sigorta maliyetleri, dünyada yaşayan fakir insanları iklim değişimine karşı daha korunmasız bırakıyor. Bu durumda pekçok insan yerinden yurdundan göçmek zorunda kalacak. Bu mülteciler, hayatlarını sürdürebilecekleri yeni topraklar arayacaklar. Bunun için de daha çok gelişmiş kuzey ülkelerine gitmek isteyecekler. Bu da kuzey'le güney; yani, zenginle fakir arasındaki bir tartışma konusu haline gelecek.

Şimdi bu insanların nereden geldiğine bakarsanız, hangi ülkelerden genellikle kuraklıktan , susuzluktan, tarım alanlarını kaybetmiş insanlar, artık geçinemeyen yanı normal yaşamını sürdürmesi mümkün olmayan insanlar kuzeye göç ediyor. Hiç güneye giden yok, güneyde yani bu bizim kamyonlarda vs gemilerde güneye kaçanı göremiyorsunuz. Kuzeye bir göç var insanlarda . İnsanlar gıda bulmak için, su bulmak için artık sınır falan tanımaz hale geldiler. Şimdi bile bir çok ülkedeki insanlar kıtlık yüzünden göç ediyor. Sınırları tanımıyorlar, yaşam alanları arıyorlar insanlar kendilerine.”

Aslında küresel ısınmada tehlike çanları uzun süredir çalmaktaydı. Ancak, insanoğlunun bunu farketmesi ve ciddiye alması özellikle son 10 yılda artan sıcaklar nedeniyle olmuştur. 1998, 2002, 2003 ve 2004 yılları, son 1400 yılın en sıcak yılları olarak kayıtlara geçmiştir. Sıcaklıklar kimi yerlerde kuraklığı ve sıcak hava dalgalarını; kimi yerlerdeyse aşırı yağışların neden olduğu selleri getirmiştir. Sıcak hava dalgası, 2003 yazında sadece Fransa’da 15 bine yakın insanın hayatına mal olurken, bu sayı Avrupa’da 40 bine ulaşmıştır.

Buradaki uzmanların incelemelerine göre, bu gidişle yaklaşık 50-60 yıl içinde dünya daha çok ısınacak ve 2003 yazında Avrupa’da görülen aşırı sıcaklar artık her yıl tekrarlanacaktır.

Hadley Merkezi’nde Akdeniz havzası ve Türkiye konusunda incelemeler yapan iklim araştırmacısı Debbie Hemming, içinde bulunduğumuz bölgenin gelecek 50 yılını bakın nasıl anlatıyor:

“Yapılan çalışmalar, Akdeniz havzasında sıcaklıklarda büyük artış olacağını ve büyük değişimler yaşanacağını gösteriyor. 2070 yılında; sıcaklıklarda 6 derecelik bir artış olacaktır. Bu artış yazın gerçekleşecek ama kışın da en az bunun kadar büyük artışlar olacak. En çok etkilenecek yer İberya yarımadası; yani İspanya olacak. Ama bunun doğuya yani İtalya, Yunanistan ve Türkiye’ye doğru da uzandığını görüyoruz. Burada, yaz döneminde yağmurlarda ciddi bir azalma olacaktır. 2070’de bir yıl içindeki toplam yağışlarda %20 azalma olacak. Bu bölgede, kışa bakınca biraz daha farklı bir tablo görüyoruz. Yağmur miktarlarında kışın büyük bir azalma olmayacak; hatta kuzey İtalya’da kışın yağmurlarda artışlar bekleniyor, bu da aslında daha şiddetli olaylara; sellere neden olacak. Yağmur miktarlarına bağlı olarak, nem oranlarında da değişim görülecek. Türkiye, yazın çok daha aşırı sıcaklıklar ve kuraklık görülecek. Kış mevsimi de daha kuru ve daha sıcak olacak. Bugün bu bölgede, su kaynaklarına bağlı pek çok faaliyet var. Turizm ya da tarım gibi.. Bunlar ilerde çok daha zorlaşacak; örneğin ekinlerin bugünkünden daha fazla sulanması gerekecek. Ama, belki de gelecekte bu yapılamayacak. Turizmde de insanlar bu bölgeye gelmeyecekler çünkü sıcaklık herkesi rahatsız edecek. Hatta en son açıklanan Avrupa Birliği raporuna göre, Akdenizliler tatillerini Kuzey Avrupa’da

yapacaklar. Önümüzdeki 50 yıl içinde, Akdenizliler için sıcaklık ve su kaynaklarındaki azalma büyük sorun olacak.”

Bugün belirli bir iklim değişimini zaten yaşamak zorundayız, bundan kaçışımız yoktur. Bugün yaşadığımız bu olaylar, hep 50 yıl önceki karbondioksit ve diğer zararlı gazların atmosfere çok fazla miktarda yayılmasının bir sonucudur. İklimin bugün yapılanlara cevap vermesi 50 yılı bulmuştur. Yani, şu anda yaptıklarımızın bedeli 50 yıl sonra ödenecektir. Bu küresel bir etkidir. Bugün yayılan gazlar, ilerde sıcaklıklarda 1,5-2 derecelik kesin bir artışa neden olacaktır. Yapmamız gereken, bu artışı 2 derecenin altında tutmaktır. Çünkü, 2 derecenin üzerine çıktığımızda ne kadar büyük felaketlerle karşılaşacağımızı, bilmiyor ama çok kötü olacağı tahmin edilmektedir. İşte bu nedenle küresel sıcaklık artışını 2 derecenin altında tutmaya çalışılmaktadır, bunun için de karbondioksit üretimini yüzde 60’la 80 oranında azaltması gerekmektedir.

Türkiye’ de neler olacak ?

Türkiye, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC- Intergovernmental Panel of Climate Change) tarafından yapılan araştırmada, iklimin yaratacağı etkiler bakımından dünyadaki en riskli 5 bölge arasında yer almaktadır.

IPCC’nin 2002’de yayımlanan 5’inci Teknik Raporu’na göre, 1901-2000 yılları arasında Türkiye’de her 10 yılda sıcaklık 0.2 derece artmıştır. Yağışta da ortalama yüzde 10 oranında düşüş meydana gelmiştir. 2071-2100 yılları arasında da Samsun’dan Adana’ya bir hat çizildiğinde bunun batı kısmının 3-4 derece, doğu kısmının 4-5 derece ısınacağı tahmin edilmektedir.

Senaryolara göre, 2030’da Türkiye’nin büyük kısmı oldukça kuru ve sıcak bir iklimin etkisine girecektir. Sıcaklıklar da 2 ile 3 derece artacaktır. Deniz seviyesi de en kötü tahminlere göre, 2030’da azami 30, 2050-2100 yılları arasında da 100 santime kadar yükselebilecektir. Tabii bütün bunların da Türkiye’ye etkileri hiç de iyi sonuçlar doğurmayacaktır. Bilim adamlarına göre Türkiye, “kaybeden ülkeler” arasında yer alacaktır.

Atmosferi kirletiyoruz

İklimbilimci Doç. Dr. Murat Türkeş, iklim değişikliğinin Türkiye’de neden olabileceği çevresel ve sosyoekonomik etkileri sıralarken iyi bir tablo çizmemektedir..Türkeş, iklim kuşaklarının, yerkürenin jeolojik geçmişinde olduğu gibi, ekvator dan kutuplara doğru yüzlerce kilometre kayabileceğini, bunun sonucunda da Türkiye’nin, bugün Orta doğu ve Kuzey Afrika’da egemen olan daha sıcak ve kurak bir iklim kuşağının etkisinde kalabileceğini söylemektedir. İklimbilimci Doç.Dr. Murat Türkeş, Türkiye’ nin yaşayacağı değişimleri şöyle açıklamaktadır:

Sıcaklıklar artacak

Küresel iklim modellerine göre, 2030'da Türkiye'nin büyük kısmı oldukça kuru ve sıcak bir iklimin etkisine girecektir. Sıcaklıklar kışın 2, yazın ise 2 ila 3 derece artacaktır. Bununla birlikte dünyada olduğu gibi Türkiye'de de özellikle gece sıcaklıklarında önemli artışlar şimdiden görülmeye başlanmıştır. Çünkü atmosfere salınan fosil yakıt atıkları, yeryüzünün soğumasını önleyen bir "battaniye" görevi yapmaktadır.

Isıtma mevsimi kısılacak

Yıllık ortalama sıcaklıkları artarsa İstanbul'da ısıtma mevsimi 25 Kasım'da başlayıp 2 Nisan'da sona erecektir. Yani 48 gün daha kısılacaktır. Özellikle büyük kentlerde, sıcak devredeki gece sıcaklıkları belirgin biçimde yükselecek; bu da, havalandırma ve soğutma amaçlı enerji tüketimini artıracaktır.

GAP' ta alarm

Türkiye genelinde yağışlar azalacaktır. GAP alanı başta olmak üzere tüm nehirlerin taşıdığı su miktarı düşecektir. Nehirlerle daha az beslenen baraj göllerinin su seviyesi önemli ölçüde azalarak hidroelektrik enerji üretimi aksayacaktır. Van Gölü'ne de su akışı duracaktır. Tropikal iklimle benzer olan iklimde düzensiz, ani ve şiddetli yağışlar, seller, heyelan ve erozyonu artıracaktır.

Su kaynaklarındaki zayıflamaya karşın bugünkü miktarlarda ürün alabilmek için sulamada kullanılan su miktarını artırmak gerekiyor ki, artan nüfusumuzun su ihtiyacı da göz önüne alındığında bu olanaksız görülmektedir. Ayrıca sıcak iklimde suyun yanlış kullanımı çöleşmeye yol açmaktadır. GAP bölgesinde özellikle en yaygın sulamaya açılan Harran Ovası'nda bu sorun belirgin şekilde görülmeye başlanmış durumdadır. GAP topraklarının ilerideki en önemli sorunu tuzluluk olacaktır.

Turizme büyük darbe

Diğer Akdeniz ülkeleri gibi Türkiye için de en büyük sorun deniz seviyelerindeki yükselmeler olacaktır. Turistik plajlar ve yat limanları yükselen deniz suyu ile kullanılamaz hale gelebilecektir. Zengin kuzey ülkeleri daha sıcak hava şartlarına sahip olunca, Türkiye gibi sıcak ülkelere daha az seyahat edebilecektir. Ayrıca artan hava sıcaklıkları nem ile birleşince daha yüksek bunaltıcılığa neden olabileceği gibi, sağlık sorunları olan yaşlı turistlerin sayısında azalmalar olabilecektir.

Uludağ eriyecek

Mevsimlik kar ve kalıcı kar-buz örtüsünün kapladığı alan ve karla örtülü devrenin uzunluğu azalabilecektir. Daha az kar yağışı ve çabuk erimeden dolayı, Uludağ gibi kış spor merkezlerinden daha kısa sürelerde yararlanılabilecek ya da bu merkezler hiç kullanılmayacaktır. Kar erimelerine bağlı olarak çığ sayısında artışlar görülebilecektir.

Kuş cenneti yok olacak

Akdeniz havzasındaki su seviyesinde 2030'a kadar 12-18; 2050 yılına kadar 14-38; 2100'e kadar da 35-65 santimlik yükselmeler beklenmektedir. Deniz seviyesinin yükselmesinin yaratacağı en önemli problemlerden biri de tuzlu deniz suyunun tatlı su kaynaklarını tehdit etmesidir. Tuzlu deniz suyu, nehirler ve yeraltı suları gibi, tatlı su kaynaklarını yok edebilecektir.

Ayrıca kıyı şeridinde ve deltalarındaki tarım alanları kullanılamaz hale gelebilecektir. Türkiye'de en riskli yerler Seyhan, Ceyhan, Göksu, Patara, Eşen Çayı, Fethiye, Büyük Menderes, Küçük Menderes, Bakırçay ve Gediz gibi Akdeniz deltaları olacaktır. Kuş cenneti ve benzeri milli parklar tahrip olabilecek, kuşların göç yolları ve konaklama yerleri değişecektir.

Yollar ve tesisler tehdit altında

Kıyılarda su seviyesi yükseldiği zaman bütün yollar ve tesisler aynı Van Gölü'nün etrafında olduğu gibi bundan kötü bir şekilde etkilenecektir.

Ürün üretimleri değişecek

NASA'nın (Amerikan Ulusal Hava ve Uzay Ajansı) yaptığı bir araştırmaya göre, erozyonun şiddetlenerek devam etmesi ve etkili tedbirler alınmaması halinde, Türkiye'nin büyük bir bölümü 2040 yılında çöl olacaktır. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin 2000 yılı sonlarında açıkladığı rapor ise ülkemizin yer aldığı Akdeniz ve Ortadoğu bölgesinde kuraklık artışı ve tarımsal verimde düşüş öngörmekte, küresel ısınmanın zararlı etkilerini en önce ve en şiddetli biçimde yaşayabileceğimize dikkat çekmektedir. Aynı şekilde çölleşmeyle mücadele eylem planı verilerine göre düzenlenen Dünya Çölleşme Haritası'nda Anadolu, çölleşme tehlikesi derecesi "yüksek" ve "çok yüksek" sınıfına sokulmaktadır.

Hamsi tehlikede

Atmosferde olduğu gibi denizlerimizde de sıcaklık yükselmektedir.. Denizlerimizde daha sıcak sulardan gelen ve damak tadımıza uymayan balıklar görülmektedir. Serin olan Marmara ve Karadeniz gibi kuzey denizlerimizde

sardalye, kupes ve salpa gibi nispeten sıcak suyu seven balıklara rastlanmaktadır. Sıcaklık artışıyla başta hamsi olmak üzere mevcut balıklarımız üreme sorunu yaşayacaklarından, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelecektir. İç sularımızda meydana gelecek zayıflama, akarsu ve göllerimizdeki canlı yaşamını da etkileyecektir. Bakteri ve hastalıklardaki çoğalma, hem denizlerimizdeki, hem de iç sularımızdaki balık yetiştiriciliğini tehlikeye sokacaktır.

Bitki türleri azalacak

Deniz seviyelerindeki yükselme sahillerde erozyon etkisi yaratacaktır. Bu da bitki türleri ve topraklar üzerinde olumsuz bir etkiye neden olacaktır. Türkiye 13 bin bitki türüne ev sahipliği yapması nedeniyle zengin bir biyo- çeşitliliğe sahiptir. Bunun özellikle tarım ve tıp alanında önemi çok büyüktür. Küresel ısınmanın etkisiyle Türkiye, zengin biyoçeşitliliğini kaybedecektir. Bitkiler ısınmanın etkisiyle kuzeye doğru hareketlenecek, göç yolları üzerinde kimyasallar kullanılarak tarım yapılan büyük tarlalarla ya da kentlerle karşılaşan bitki türleri bunları aşamayacaklarından dolayı yok olacaktır.

En hızlı çölleşen yerler

Tarım toprakları üzerinde hızlı kentleşme ve sanayileşme yaşanan Bursa, Sakarya ovaları, Çukurova, İzmir, Manisa, Kocaeli ve İstanbul, Türkiye'nin en hızlı çölleşen yöreleridir.

Su ihtiyacı artıyor

Küresel ısınma nedeniyle şu anki üretimi yapabilmek için yapılan hesaplamalara göre yüzde 40 daha fazla sulama yapılması gerekmektedir. Ancak su kaynaklarımızın zayıflamaya başlaması, nüfusun artması ve sıcaklıktaki artışla daha fazla içme ve kullanma suyuna ihtiyaç olması bunun mümkün kılmayacaktır. Türkiye'de bitkisel üretim miktarı yaşanacak kuraklıkla birlikte azalacaktır.

Kuzeyin önemi artacak

Tarım ürünlerinde önemli değişimler yaşanacaktır. Şu anda Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde yaygın olarak yetiştirilen pamuk, meydana gelecek sıcaklık artışıyla muhtemelen Karadeniz ve Marmara bölgelerimize doğru hareket edecektir. Ancak yağışların kısa periyotta ve birden meydana geleceği düşünülürse, sık sık sel yaşanacağı da kaçınılmaz bir doğa olayı olacaktır. Yağıştaki bu olumsuzluklar özellikle pamuk üretimini kötü etkileyecektir. Bölgesel olarak uygun olsa da sert rüzgâr, yağış ve buna bağlı yaşanacak seller, ülkemizde pamuk üretimini önemli ölçüde sınırlandıracaktır.

Tarımsal ürün ihracatı içinde önemli bir yer tutan fındık da küresel ısınmayla birlikte daha kuzeye göç edecektir. Böylece Türkiye fındık üretimindeki tekel konumunu kaybedecektir. Özel iklim koşullarına ihtiyaç gösteren ve ülkemizde fındıktan da daha dar bir şeritte yetiştirilebilen çay da ülkemize getirildiği Batum ve daha da kuzeye hareket edecek tarım ürünlerimiz arasında yer alacak.

Sulama, tuzlanma ve en önemlisi de su kaynaklarımızın zayıflayacağı ihtimali göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin gelecekte şekerpancarı üretiminin de yetersiz hale gelecektir.

Gıdada dışa bağımlı olacağız

Küresel ısınma hayvanlarımızın et ve süt verimini de kötü etkileyecek, yetersiz beslenmeyi daha da artıracaktır. Gerek baklagiller gerekse petrolden sonra alımına en fazla döviz ödediğimiz yağlı tohumlu bitkiler de sulu tarım alanlarında yetiştirilebildiğinden küresel ısınma baklagil ve yağlı tohumlu bitkiler üretimimizi de olumsuz yönde etkileyecektir. Bu durum ülkemizi gıdada dışa bağımlı hale getirecektir

Hastalıklar ve zararlılar artacak

İklimde görülecek sıcaklık artışı ile hastalık ve zararlılarda artış görülecek ve tarımsal üretimde daha fazla zirai mücadele ilacı kullanmak gerekecektir. Bu da toprak ve su kaynakları üzerinde kirlenmelere yol açacaktır.

Yalılar su basabilir

Su seviyesinin yükselmesiyle birlikte özellikle Boğaz kesiminde yer alan su seviyesine yakın bazı tarihi yalıların en az birinci katları sular altında kalacaktır. Anadolu'nun kurak ve sıcak bir iklime girmesiyle tarımda büyük değişimler yaşanacak, özellikle Karadeniz'de bağcılık giderek önem kazanacaktır..

Neler yapılabilir?

İnsanlarımıza su kaynaklarını kirletmeden kullanmaları bilinci yerleştirilmeli. Tarımda suyun kullanımını, çölleşmenin önüne geçilebilmesi açısından kontrol altında tutulmalıdır.

Denizlerimizdeki ve iç sularımızdaki balık popülasyonlarımızın durumu yakından izlenmeli, bu konuyla ilgili Ar-Ge bütçeleri ve çalışmaları artırılmalıdır. Bitkisel ve hayvansal üretim materyallerinin kuraklığa adaptasyonu üzerinde önemle durulmalıdır.

Zirai m¼cadele ilaçlarının kullanımı yakından izlenmelidir. 8 Kasım 2006 tarihinde yayımlanan 9. İlerleme Raporu'nda da belirtildiği üzere ¼lkemizde 2000 ilaç bayisi ilkokul mezunudur.

K¼resel ısınmanın olumsuz etkilerinden en fazla etkilenecek Akdeniz kuşaðında yer alan ¼lkemizin bu tehlikeyi en hafif şekilde atlatabilmesi açısından tarımımız, denizlerimiz, su kaynaklarımız ve topraklarımızın y¼netimini tek elde toplayacak bir genel m¼d¼rl¼k zaman kaybetmeden kurulmalı ve çalışmalarına derhal başlamalıdır.

**KÜRESEL ISINMA
ÜLKEMİZİ VE DÜNYAYI
NASIL ETKİLEYECEK ?**

Oktay TAŞ